

Gyümölcsöt termelni Franciaországban?

A francia gyümölcsstermelés évek óta komoly problémákkal kénytelen szembesülni, ahol csak egyik ok a kedvezőtlen klimatikus események bekövetkezése, sokkal nagyobb nehézséget okoz az ágazat nem kellő szervezettsége és beazonosított versenytorzító hatások sokasága. A gyümölcsstermelő gazdaságok versenyképessége messze elmarad több más uniós tagállam hasonló gazdaságaihoz képest, aminek egyik oka a munkabér uniós átlag feletti költsége, a másik az ültetvény-szerkezet nem kellő dinamikájú megújítása, modernizációja. A munkavédelemre vonatkozó jogszabályi háttér egyre távolabb kerül a napi realitásoktól, ez pedig szintén nem kedvez az ágazat versenyképességének. Ezért az ágazat jövője szempontjából a kulcsfontosságú fogalmak a következők: innováció, szervezettség, oktatás-szakképzés, hatékony lobbitevékenység a reális jogszabályi háttér biztosítása és a kiegyensúlyozott kereskedelmi kapcsolatok föltételeinek megteremtése érdekében.

A termelők részéről mind komolyabb kérdést vet föl az, hogy érdemes-e a jövőben is Franciaországban termelni, van-e piaci perspektívája a francia termékeknek? A tapasztalatok szerint a kérdés nem csak a gyümölcsstermelőket foglalkoztatja, elindult egy olyan országos szerveződés, a Pro France is, aminek gyakorlatilag ugyanazok a céljai, mint hazánk esetében a „magyar termék” kategória bevezetőinek. Síkra szállnak amellet, hogy lehetőség legyen egyfajta „*origine France garantie*” védjeggyel megkülönböztetni mindazon termékeket, amiket egy meghatározott küszöbérték feletti hányadban Franciaországban, francia alapanyagból állítottak elő. Az „*origine France garantie*” alapvetően különbözne a „*made in France*” megjelöléstől, ami valójában egy vámügyi fogalom, és semmilyen érdemi információval nem rendelkezik az adott termék valós származásáról.

A francia gyümölcsstermelők szakszervezetének (Fédération Nationale des Producteurs de Fruits, FNPF) országos kongresszusán elhangzottak szerint az FNPF nagyon komoly erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy a gyümölcs-kereskedelemben minél hatékonyabban nyomon lehessen követni az áru mozgását és elejét lehessen venni az illegális tranzakcióknak. Belföldön a jövőben minden szállítmányt a vevő írásbeli megrendelésével kell kísérni, a külföldről beáramló áru ellenőrzése azonban bonyolultabb. Charles Gautier, az FNPF főtitkára ezzel kapcsolatosan emlékeztetett arra, hogy a legnagyobb probléma a „franciává tett” spanyol áru (elsősorban őszibarack és nektarin) beazonosítása és az ilyen jellegű hamisítások visszaszorítása, valamint az elkövetők felelősségre vonása. *(A jelenség mögött az áll, hogy a francia árut magasabb áron lehet értékesíteni, mint a spanyolt, így ha a spanyolországi árut sikerül franciaként eladni, jelentős extraprofitra lehet szert tenni.)*

Az ültetvények modernizációja legalább olyan fontos kérdés, mint a tisztességtelen piaci konkurencia visszaszorítása. Az elmúlt időszakban a francia kormány végre az uniós előírásokkal összhangba hozta az ültetvénytámogatások rendszerét, azonban ennek mértéke még messze nem éri el az unió által engedélyezett 40%-os támogatási mértéket. Luc Barbier, az FNPF elnöke jelezte, ebben az ügyben folyamatosan egyeztetnek a szaktárcával és a régiókkal, ez utóbbiakkal azért, mert a második pilléres támogatások egy része fölött mostantól a régiók rendelkeznek, ezért régióktól is függhet a jövőben, hogy a 2015-2020-as időszakban FEADER-forrásokat lehet-e ültetvény-főljújtásra használni vagy sem? A legfontosabb feladatnak mindenképpen az elavult fajta-szerkezetű és/vagy művelésmódú ültetvények főljújtását nevezte, de a későbbiekben sorra kerülhet az ültetvények bővítése is, aminek viszont előfőltétele, hogy a kereskedelmi lehetőségeken keresztül biztosított legyen az árualap értékesítése. Ennek része a különböző minőségi árujelzők használatának szélesebb

körü alkalmazása is, mivel ezek olyan fogyasztói garanciákat jelenthetnek, amik javítják az értékesítés feltételeit. A szakma képviselői szerint egyértelműen látható, hogy a kisebb területen termelő vagy más tevékenységet is folytató gazdák ültetvényei nagy valószínűséggel megszűnnek az elkövetkezendő években, a jövő egyértelműen a kifejezetten gyümölcssterelésre szakosodott, intenzív technológiát alkalmazó, legalább 20 hektáron termelő gazdáké.

Viszont komoly előrelépés történt a növényvédelmi „önkéntes kötelező hozzájárulás” (CVO), azaz a növény-egészségügyi problémák (pl. a karantén kórokozónak számító sarkavírus miatt) miatt kötelezően kivágandó ültetvények utáni kártalanítást finanszírozni hivatott alap ügyében. A korábbi években az ilyen célra beszedett valóban önkéntes termelői járulékok nem fedezték azokat a költségeket, amibe a karantén kórokozók/kártevők által megtámadott és kivágásra ítélt ültetvények után járó kárenyhítés került, a termelők 2011-ben csak valamivel több mint 60, 2012-ben viszont csak 20%-os kártalanítást kaptak. 2013-ra az állam csak úgy volt hajlandó a korábbi megállapodás alapján reá hároló rész biztosítását vállalni (*ezt Stéphane Le Foll személyesen közölte az FNPF tavaly januári kongresszusán*), ha a termelői oldal vállalja, hogy nem önkéntes, hanem kötelező alapon fizet a jövőben. Az elmúlt egy évben erről megszületett a döntés, 2014-től minden gyümölcstermelő köteles az alapba befizetni, most már „csak” arra kell megoldást találni, hogy a korábbi évekről – és főleg 2012-ből – áthúzódó hiányra fedezetet találni.

A jogszabályi környezet egyre inkább ellehetetleníti a gyümölcssterelésben végzett kézi munkát, a korábban meghozott dekrétumok mellett olyan újak is születtek, amik például megtiltják a létrák használatát a szedésben, a 18. évnél fiatalabbak magasban történő munkavégzését (pl. emelt platókon végzett gyümölcssterelés). Ezek az előírások „fényvégre” vannak a realitásoktól, hangsúlyozta Pascal Clavier, az FNPF pénzügyi felelőse, az ellenőrzést végző munkavédelmi felügyelők pedig képtelenek – és nem is akarnak – különbséget tenni valós munkavédelmi kockázatok és a csak és kizárólag a gazdák bosszantására szolgáló előírások között. Luc Barbier szerint ez ellen csak az jelenthet valamilyen fokú megoldást, ha a termelők maguk is megpróbálják megértetni a felügyelőkkel, hogy az ő feladatuk és érdekük elsősorban az, hogy a gazdaságok helyzetét, az ottani munkavégzési körülményeket maguk is javítsák, nem pedig a büntetés legyen az egyedüli cél. A termelők szerint a jogszabály annyira abszurd, hogy ha bárki is betartaná, nem lehetne többé a gyümölcsöt betakarítani, így „testületileg” tagadják meg annak alkalmazását.

A kongresszus egyik fő programpontja az a kerekasztal-beszélgetés volt, ahol a résztvevők arra keresték a választ, van-e még értelme bízni abban, hogy érdemes Franciaországban termelni, milyen piaci lehetőségek vannak a franciaországi gyártású termékeknek a piacon, vagy mindent, amit lehet, át kell telepíteni más országokba? A gyümölcssterelők célja ezzel más ágazatok tapasztalatainak megismerése volt és elsősorban ipari szereplőket invitáltak. A textíliipari tapasztalatok például azt mutatták, hogy van értelme Franciaországban gyártatni, de nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy:

- nagyon magasak a francia bérköltségek,
- nagyon magasak a minőségi elvárások, amikért egy picivel ugyan hajlandó a fogyasztó többet is fizetni, DE a legkisebb hibáért is azonnal reklamálni fognak a vevők,
- nagyon komoly adminisztratív terhek nehezedenek a gazdasági szereplőkre (a gazdaság minden területén),
- túlságosan összetett és átláthatatlan jogszabályi környezet,
- nincs meg a kellő export-dinamizmus.

Ami viszont a franciaországi gyártás mellett szól:

- a francia cégek kellően gyorsan képesek választ adni az új piaci igényekre,
- rugalmasak,
- jó a logisztikai háttér,
- jelentős a fogyasztói elismertség,
- a külföld mindenütt elismerően nyilatkozik a „fabriqué en France” termékekről,

de mindez csak hosszú távú stratégia és kellő optimizmus mellett képzelhető el.

Az építőipar számára a legnagyobb problémát a jelenlegi morózus gazdasági helyzetben leginkább azok a külföldi (sok esetben kelet-európai) cégek jelentik, akik franciaországi beruházások kivitelezését nyerték el, saját külföldi vagy külföldről kölcsönzött munkaerővel dolgoztatnak és nem tartják be az erre vonatkozó francia előírásokat. Mivel kizárni nem lehet egyetlen uniós vállalkozást sem a piacról csak azért, mert nem francia, azt igyekeznek elérni, hogy a jogszabályi környezet és a munkaügyi ellenőrzések szigorításával kényszerítsék ki a francia jogszabályok tiszteletben tartását (és ezen keresztül keserítsék meg a külföldi konkurencia életét). A mezőgazdasági gépgyártásban is komoly teher a magas bérköltség, ezzel szemben komoly segítséget jelent a kutatási adóhitel (CIR), ami a vállalati innováció finanszírozásában és ezen keresztül a versenyképesség növelésében játszik komoly szerepet.

A tapasztalatok szerint a kérdés nem csak a gyümölcsstermelőket foglalkoztatja, hogy mi a francia áru és mi nem az. Elindult ugyanis egy olyan [országos szerveződés, a Pro France](#) is, aminek gyakorlatilag ugyanazok a céljai, mint hazánk esetében a „magyar termék” kategória bevezetőinek. Síkra szállnak amellett, hogy lehetőség legyen egyfajta „*origine France garantie*” védjeggyel megkülönböztetni mindazon termékeket, amiket egy meghatározott küszöbérték feletti hányadban Franciaországban, francia alapanyagból állítottak elő. Az „*origine France garantie*” alapvetően különbözne a „*made in France*” megjelöléstől, ami valójában egy vámügyi fogalom, és semmilyen érdemi információval nem rendelkezik az adott termék valós származásáról. A védjegyet elnyerők három évre kapnak jogosultságot annak használatára, de egyben kötelezettséget is vállalnak arra, hogy az alatt az idő alatt a termelést nem helyezik át más országban. A tapasztalatok szerint a védjegy – aminek ötlete mögött [Yves Jégo](#) parlamenti képviselő áll – használata a legtöbb cég esetében érdemben hozzájárult az árbevétel növeléséhez.

Luc Barbier, az FNPF elnöke az elhangzottakat összefoglalva aláhúzza, a legfontosabb egy közös stratégia megléte, ami a jövőre nézve is biztosítja a tisztán látást és a kiszámíthatóságot. Ugyanilyen fontossággal bír az innováció is, mert be kell látni, hogy a termelési és piacra jutási kihívásokat csak maximálisan modernizált és gépesített gyümölcsösökkel lehet teljesíteni. A szervezetség kulcskérdés, legyen szó gazdaságok vagy az ágazat szintjéről, ideértve a munkaerő alkalmazását is, mivel ennek közvetlen költségvonzata van a kifizetett bértömeg formájában. Tabunak számít még mindig az oktatás és a képzettség kérdése, ahol szintén van tennivaló, mivel a jelenlegi tudásszint nem biztos, hogy elegendő ahhoz, hogy minden kihívásra eredményes választ lehessen adni.

Somogyi Norbert, Párizs